

Οι ερωτηματικές προτάσεις

1. Ποιες είναι οι ερωτηματικές προτάσεις

- Ερωτηματικές λέγονται οι προτάσεις που συνήθως τις χρησιμοποιούμε για να ζητήσουμε μια πληροφορία.
 - Οι ερωτηματικές προτάσεις στον προφορικό λόγο συνοδεύονται από ανεβασμα της φωνής, ενώ στον γραπτό λόγο παύουν στο τέλος ερωτηματικό.
π.χ. Τι κάνεις;
Εισάγεις τα μαθήματά σου;
- Με τις ερωτηματικές προτάσεις, εκτός από το να ζητήσουμε μια πληροφορία, μπορούμε επίσης:
 - α. να ζητήσουμε από κάποιον να κάνει κάτι για μας
π.χ. Μου φτιάχνεις έναν καφέ;
 - β. να προτείνουμε κάτι
π.χ. Παίρνουμε ηλεκτρονικό;
 - γ. να αποδεχτούμε μια πρόταση
π.χ. - (Παίρνουμε ηλεκτρονικό);
- Γιατί όχι;
 - δ. να εκφράσουμε συνασθημάτα
π.χ. Δε θα αλλέξεις ποτέ;
 - ε. να δώσουμε μια πληροφορία κ.ά.
π.χ. Πόσες θοαίες δεν έκανε για την οικογένειά της;

II. Τα είδη των ερωτηματικών προτάσεων

- Οι ερωτηματικές προτάσεις διακρίνονται σε:
 - α. ευθείες: είναι οι ερωτήσεις που διατυπώνονται άμεσα ή απευθείας από τον ομιλήτη. Είναι κήριες / ανεξάρτητες προτάσεις. Συνήθως εισάγονται με ερωτηματικές αντωνυμίες (ποιος, πόσος κ.λπ.), με ερωτηματικά επιρρηματά (πού, πώς, πότε κ.λπ.) ή με ερωτηματικά μόρια (άραγε, τάχα, μήπως, λοιπόν κ.λπ.).
π.χ. Θα πας στη δουλειά σήμερα;
Πότε είναι η συνάντηση με τον προπονητή μας;
 - β. πλάγιες: είναι οι ερωτήσεις που έγιναν ή γίνονται ή πρόκειται να γίνουν και τις οποίες ο ομιλήτης μεταφέρει σε κάποιον άλλο. Οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις είναι δευτερευουσες / εξαρτημένες προτάσεις.
π.χ. Τον ρώτησα αν θα πάει στη δουλειά σήμερα.

- Ως προς τη σκοπιμότητα του ομιλήτη οι ερωτηματικές προτάσεις διακρίνονται σε:

- α. γνώσιμες ερωτήσεις, με τις οποίες ζητάμε μια πληροφορία.
π.χ. Ποιος πήγε το πρωτάθλημα στο ποδόσφαιρο;
- β. επιθυμητές ερωτήσεις, με τις οποίες υποσυστικά δε ζητάμε να πληροφορηθούμε κάτι, αλλά διατυπώνουμε με έμφαση μια κριτική (δεν είναι πραγματικές ερωτήσεις).
π.χ. Δεν είναι περίεργη η συμπεριφορά του;
- γ. ερωτήσεις προσαγωγής, με τις οποίες διατυπώνουμε με ευγένεια κάποια πρόταση ή τη παρότρυνση.
π.χ. Μου δίνεις το σιρό σου; (= Δώσε μου το σιρό σου.)

- Οι ερωτηματικές προτάσεις ανάλογα με το είδος των απαντήσεων που επιδέχονται διακρίνονται σε:
 - α. ολικής άγνοιας, όταν η ζητούμενη πληροφορία σχετίζεται με ολόκληρη την πρόταση. Η απάντηση σ' αυτές μπορεί να είναι ένα απλό ναι ή όχι ή κάποια άλλη λέξη με παρόμοια σημασία (π.χ. βέβαια, φυσικά, ασφαλώς, καθόλου κ.λπ.). Κάποιες φορές οι ευθείες ερωτήσεις ολικής άγνοιας μπορεί να έχουν στην αρχή τους κάποιο μόριο, όπως άραγε, μήπως, τάχα κ.ά.
π.χ. - Θέλεις να φύγουμε τώρα; - Ναι / Όχι / Ασφαλώς κ.λπ.
- Τον ρώτησα μήπως είδε τον Πέτρο σήμερα. (πάγια ερωτηματική)
 - β. μερικής άγνοιας, όταν η ζητούμενη πληροφορία αφορά ένα από τα συστατικά της πρότασης. Εισάγονται με ερωτηματικές αντωνυμίες (ποιος, πόσος, τι κ.λπ.) ή με ερωτηματικά επιρρηματά (πού, γιατί, πού κ.λπ.). Στις ερωτήσεις μερικής άγνοιας η απάντηση δεν μπορεί να είναι ένα ναι ή ένα όχι.
π.χ. Ποιος με έζηπσε στο τηλέφωνο; (ο ομιλήτης ξέρει ότι κάποιος τον έζηπσε στο τηλέφωνο, αλλά δε γνωρίζει ποιος)
Πού θα πάμε αύριο το πρωί; (ο ομιλήτης ξέρει ότι θα πάει κάπου αύριο το πρωί, αλλά δεν ξέρει πού)
Μας ρώτησε πού θα πάμε αύριο. (πάγια ερωτηματική)

- Ως προς το είδος των απαντήσεων που επιδέχονται οι ερωτηματικές προτάσεις διακρίνονται επίσης και σε:
 - α. ανοιχτές, δηλαδή ερωτήσεις που ζητούν μια γνώμη, επιχειρήματα ή συναισθήματα σχετικά με ένα θέμα και η απάντησή τους είναι σε συνεχή λόγο.
π.χ. Γιατί πρέπει να προστατεύουμε το περιβάλλον;
 - β. κλειστές, δηλαδή ερωτήσεις που επιδέχονται απάντηση μονολεκτική ή πολύ σύντομη.
π.χ. Τι είδους εκπομπές παρακολουθείτε στην τηλεόραση;

Οι ανοιχτού και κλειστού τύπου ερωτήσεις χρησιμοποιούνται σε επικοινωνία με τα οποία συγκεντρώνονται πληροφορίες από μια πληθυσμιακή ομάδα στο πλαίσιο μιας έρευνας.

Τι άλλο πρέπει να γνωρίζουμε για τις ερωτηματικές προτάσεις

Οι ερωτήσεις ολικής άγνοιας (ευθείες ή πλάγιες) μπορεί να είναι και διμελείς, δηλαδή να αποτελούνται από δύο προτάσεις που συνδέονται μεταξύ τους με τον διαχωριστικό σύνδεσμο ή. Σ' αυτή την περίπτωση ισχύει (με πιθανότητα ή βεβαιότητα) το ένα σκέλος.

π.χ. Θα έρθει μαζί μας ή θα μείνει στο σπίτι; → ευθεία διμελής (Απάντηση: Θα έρθει μαζί μας / Μόλλον θα έρθει μαζί μας)

Τον ρώτησα αν θα έρθει μαζί μας ή θα μείνει στο σπίτι. → πλάγια διμελής

✓ Οι ρητορικές ερωτήσεις ειδικότερα δηλώνουν:

- κάτι βέβαιο και αδιαμφισβήτητο για τον ομιλητή (έντονη βεβαίωση).
π.χ. Δεν είναι όλα τα παιδιά ίδια; (= Αναμφισβήτητα όλα τα παιδιά είναι ίδια.)
- υπόθεση (η ερωτηματική πρόταση χρησιμοποιείται αντί για υποθετική πρόταση).
π.χ. Του 'φερεις αντίρρηση; Είσαι χαμένος. (= Αν του φέρεις αντίρρηση, είσαι χαμένος.)
- έντονη άρνηση ή κάτι το απολύτως αδύνατο.
π.χ. Θα το 'κανε ποτέ αυτό ο Γιώργος; (= Ποτέ δε θα το 'κανε αυτό ο Γιώργος.)

Ζει το ψάρι έξω από το νερό;

• έντονη αποδοκimasία.

π.χ. Γιατί να γράφουν τέτοια θλιβερά πράγματα;

• δυσφορία ή επίκριση για κάτι που δεν έγινε.

π.χ. Γιατί δεν πήρες το μέρος του; (= Έπρεπε να πάρεις το μέρος του.)

• πόθο ή θερμή ευχή που αναφέρεται στο παρελθόν.

π.χ. Γιατί να μην είμαι μαζί σου εκείνη τη δύσκολη στιγμή;

• πλήρη αδιαφορία.

π.χ. Τι κι αν ήρθε ο διεθυντής; Νομίζεις πως με νοιάζει;

• θαυμασμό, έκπληξη, οίκτο κ.λπ.

π.χ. Πώς κατάντησες έτσι;

✓ Με τις ερωτήσεις προταγής ο ομιλητής μπορεί σε κάποιες περιπτώσεις να εκφράζει

έντονη δυσφορία και αγανάκτηση.

π.χ. Δε σταματάς τώρα να φωνάζεις; (= Σταμάτα τώρα να φωνάζεις.)

β. Οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις

- Οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις ανήκουν στις δευτερευούσες ονομαστικές προτάσεις και διακρίνονται, όπως και οι ευθείες, σε ολικής άγνοιας και μερικής άγνοιας.

Πώς εισάγονται

Από τι εισαγώνται

Οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις εισάγονται:

α. με το ερωτηματικό μόριο αν ή τα **μήπως, μή, μην** τυχόν όταν είναι ολικής άγνοιας.

π.χ. Αμφιβάλλω αν θα έρθει μαζί μας.

Τον ρώτησα μήπως έχει κάποιο πρόβλημα.

β. με ερωτηματικές αντωνυμίες ή με ερωτηματικά επιρρημάτα όταν είναι μερικής άγνοιας.

π.χ. Τον ρώτησε τι γνώριζε για τη συγκεκριμένη υπόθεση.

Δεν ξέρω πού είναι το κινητό σου.

Οι πλάγιες ερωτηματικές εισαγώνται:

α. από **ρήματα** που σημαίνουν ερώτηση, απορία, αμφιβολία, γνώση, σκέψη, αίσθηση, φροντίδα κ.λπ. (π.χ. ρωτώ, εξετάζω, απορώ, θαυμάζω, λέω, εξηγώ, γράφω, σκέφτομαι, συλλογίζομαι, δείχνω, βλέπω, καταλαβαίνω, ξέρω, γνωρίζω, αγνώ, φροντίζω, πασχίζω κ.λπ.).

β. από **περιφράσεις** με ανάλογη σημασία (π.χ. δεν έχω ιδέα, δεν είμαι βέβαιος κ.ά.).

γ. από **απρόσωπες εκφράσεις** με ανάλογη σημασία (π.χ. είναι αμφίβολο, είναι ανεξήγητο, δεν είναι βέβαιο κ.ά.).

δ. από **ουσιαστικά** με ανάλογη σημασία (π.χ. απορία, ερώτηση, αμφιβολία, σκέψη κ.λπ.).

ε. από **δεικτικές ή αόριστες αντωνυμίες** ουδετέρου γένους.

Οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις λειτουργούν ως:

α. **αντικείμενο** ρημάτων ή περιφράσεων με τη σημασία που αναφέραμε πιο πάνω.

π.χ. Απορώ πώς κοιμάται με τόση φασαρία.

Δεν έχω ιδέα τι σκέφτεται να κάνει.

β. **υποκείμενο** οπρόσωπων εκφράσεων με ανάλογη σημασία.

π.χ. Δεν είναι βέβαιο αν το φαστίο θα φτάσει εγκαίρως στον προορισμό του.

Είναι ανεξήγητο πού βρέθηκαν τόσα χρήματα.

γ. **επεξήγηση** σε ουσιαστικά με ανάλογη σημασία ή σε δεικτικές ή αόριστες αντωνυμίες ουδετέρου γένους.
π.χ. Κοιμόταν και ξυπνούσε με την ίδια έγνοια, πώς θα βρει σε τα χρήματα για το δάνειο.

Αυτό δεν καταλαβαίνω, γιατί άλλαξαν τόσο γρήγορα γνώμη.

Σημείωση: Οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις δε χωρίζονται με κόμμα από την πρόταση από την οποία εξαρτώνται, εκτός κι αν λειτουργούν ως επεξήγηση.

Πώς λειτουργούν